

Література:

1. Економічний сутність складових господарського контролю. // Економіка АПК, 2007, № 9 с.78-83.
2. Єгарміна В. Внутрішній контроль: сучасність та перспективи // Вісник податкової служби України. – 2009.- № 21. – С. 62 – 65.
3. Марченко Д.М. Удосконалення організації внутрішнього фінансового контролю підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 2. – С. 163 – 171.
4. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Онови аудиту: Навч.посіб. – К.: «Каравела» Львів: «Новий світ» – 2000», 2002. – 504с.
5. Усач Б.Ф.Контроль і ревізія: Підручник. – 5-те вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2004. – с.253.

*Романів С. Р., к. е. н., доцент
Тернопільський національний економічний університет*

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ СИСТЕМ ОБРОБКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

В процесі функціонування підприємства важливе значення має проведення інвентаризації. Виконання великого обсягу робіт при знятті фактичних залишків з об'єктів майна є трудомісткою ділянкою, тому що необхідно перевірити десятки і сотні тисяч одиниць елементів об'єкту, їх якість і ціну, провести таксування і підрахунки підсумків в інвентаризаційних описах. Довготривала інвентаризація призводить до втоми членів комісії і матеріально відповідальних осіб, а також до помилок і прорахунків. Часто це використовується нечесними матеріально відповідальними особами для приховування недостач і розкрадань.

У зв'язку з цим постає проблема використання в процесі інвентаризації наявних на підприємстві обчислювальної техніки і комп'ютерних програм. При комп'ютеризації обліку інвентаризація майна та фінансових зобов'язань зберігає свій зміст, хоча комп'ютеризація вносить певні зміни як до порядку облікового контролю, так і до проведення інвентаризації. На проведення інвентаризаційного процесу в сучасних умовах значно впливає ступінь комп'ютеризації обліку і управління на підприємстві.

Застосування автоматизованої системи обліку не тільки дозволяє проводити інвентаризацію попроцедурно і допомагає в опрацюванні результатів, але може значно полегшити проведення інших облікових процедур.

Наприклад, вартісний облік реалізації ТМЦ замінюється натурально-вартісним обліком із зазначенням найменування, ціни і кількості. Те ж саме можна сказати і про переоцінку ТМЦ. Так як система містить відомості про наявність товарно-матеріальних запасів на будь-яку дату, то достатньо ввести у програму результати переоцінки і сформуванати за її допомогою необхідні документи, що реєструють проведену переоцінку.

Комп'ютеризація вносить певні зміни в хід інвентаризаційного процесу. Велике значення при застосуванні комп'ютерних програм має розробка відповідних процедур. Послідовне виконання наведених процедур комп'ютеризованого сегменту методики інвентаризаційного процесу розв'язує низку проблемних питань, серед яких: дотримання об'єктивності, точність первинних і вторинних показників, скорочення загального терміну проведення, зменшення трудомісткості інвентаризаційного процесу.

Методика проведення інвентаризації за допомогою комп'ютерної техніки може бути представлена у вигляді наступної схеми (рис.1).

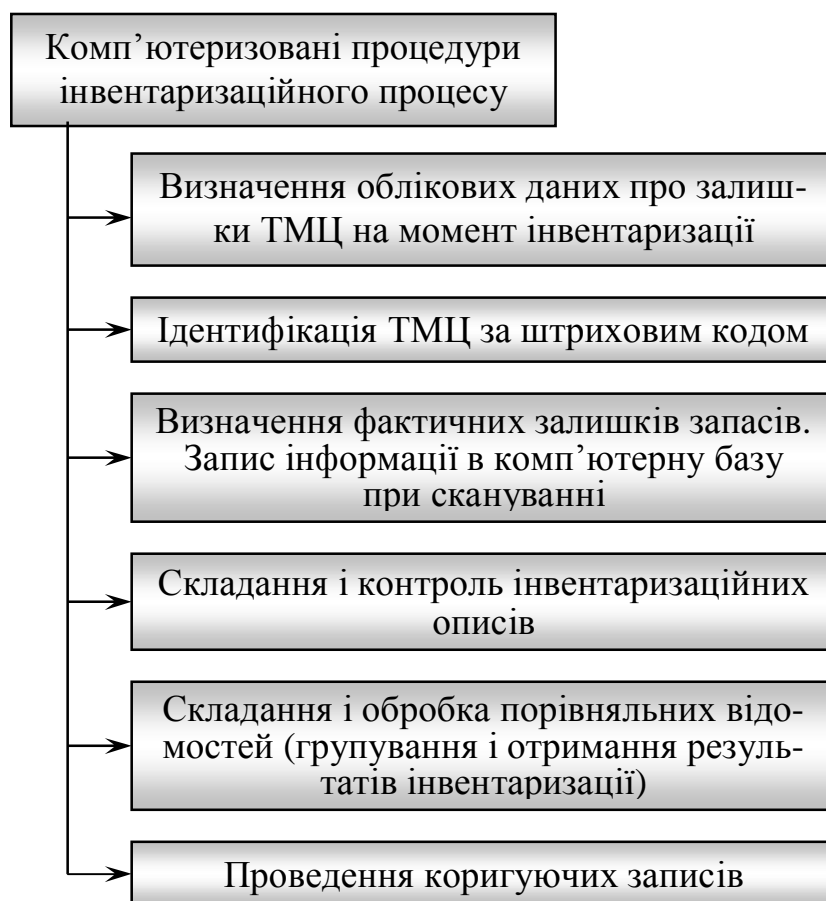

Рис.1. Комп'ютеризований сегмент інвентаризаційного процесу

Практика показує, що можна механізувати не тільки обробку інвентаризаційних матеріалів, але і весь процес проведення інвентаризації і порівняння її даних з обліковими. Цю роботу можна механізувати за допомогою засобів сучасної оргтехніки. Значний інтерес в цьому питанні може представити досвід використання диктофонів у Чехії і Німеччині. Суть інвентаризації з використанням диктофонів полягає в тому, що завідуючий складом або його помічник (при бригадній матеріальній відповідальності) після перевірки певної одиниці запасу називає вголос його найменування, артикул, сорт та інші відмінні ознаки, а також кількість і ціну за одиницю. Контролер перевіряє правильність підрахунку і відмінні ознаки товару і диктує через магнітофон необхідні дані про фактичну наявність товару. Інформація фіксується на аудіокасету. Надиктована касета передається оператору комп'ютера для складання інвентаризаційних відомостей. Читання аудіозаписів з відомістю фактичних залишків товарів проводиться оператором за допомогою навушників.

У цьому випадку таксування, посторінковий підрахунок натуральних одиниць і суми товарів, а також підсумків за описом проводиться за допомогою комп'ютера. Тому поки іде запис на другу касету, перша половина інвентаризаційної відомості може бути вже готова і підписана перевіряючим. Друга касета також негайно передається для машинної обробки.

Такий метод реєстрації при перевірці залишків товарно-матеріальних цінностей дозволяє звільнити час інших членів бригади для забезпечення підготовки товарно-матеріальних цінностей до перемирювання і перерахування. Крім того, використання диктофонів дає можливість звільнити від участі в інвентаризації облікових працівників і зменшити затрати облікової праці на оформлення інвентаризаційних матеріалів.

Методика і техніка проведення інвентаризації постійно удосконалюються завдяки розвитку обліку в цілому та його технічної бази. Зокрема, використання сучасної комп'ютерної техніки та впровадження АРМ в організацію обліку дозволяє підвищити оперативність обліку, виключає несанкціонований доступ до облікових даних, підвищує контрольність та аналітичність облікової інформації і тим самим значно знижує обсяг та частоту проведення інвентаризацій.

Однак специфічні можливості щодо проведення інвентаризації декларуються тільки в окремих програмах. Найчастіше можливість проведення інвентаризації вказується при роз'ясненні можливостей програм щодо обліку ТМЦ (табл.1).

**Можливості окремих бухгалтерських програм
щодо проведення інвентаризації**

№ з/п	Програма	Можливості
1	Бухгалтерський комплекс “Гарант-учет”	Містить програмний модуль “Складський облік”, тісно пов’язаний з завданнями управління постачанням та реалізацією. До основних можливостей модуля “Складський облік” належать: формування відомості фактичної наявності, порівняльної відомості за підсумками інвентаризації, відомості за неузгодженими позиціями
2	“Аккорд”	Автоматичне формування інвентаризаційного опису, порівняльної відомості і документів, що фіксують розбіжності за результатами проведеної інвентаризації
3	“1С: Бухгалтерія 7.7”	Є засобом для створення алгоритмів для автоматизації різних облікових задач, в т.ч. інвентаризації. Дозволяє самостійно будувати форми первинних документів та звітів. З одного боку, є бухгалтерським конструктором, з іншого — інтегрованою програмою комплексного обліку
4	“ОмніЛінк” (+Excel)	Дозволяє приймати інформацію від терміналів збору даних, містить необхідні інструментальні засоби для організації взаємодії з терміналами збирання даних з прикладних програм; набір інструментальних засобів для управління процесом обміну даними з терміналами збору даних. Працює тільки в поєднанні з іншими програмами
5	Програмний комплекс “Галактика 5.20”	Містить контур бухгалтерського обліку в модулях “Основні засоби”, “Матеріальні активи”, “Нематеріальні активи”. Має функції, що дозволяють складати відповідні інвентаризаційні описи, порівняльні відомості у розрізі складу, МВО, структурних підрозділів

Одним з найефективніших засобів, що дозволяє підвищити швидкість та ефективність і покращити якість проведення інвентаризації в цілому є використання штрихових кодів. Штриховий код – це особлива система кодування символічної інформації про товари або інші товарно-матеріальні цінності у вигляді послідовності темних та світлих смуг, яка може бути прочитана автоматичним цифровим пристроєм. Штрихове кодування є домінуючою технологією автоматичної ідентифікації, а символ штрихового коду — найбільш важливим компонентом цієї технології і основою даних для автоматичної обробки.

Штрихове кодування базується на таких елементах: штриховому коді; апаратних засобах його нанесення і зчитування; автоматизованій системі розпізнавання ТМЦ за кодом; комп’ютерної системи обліку, що здатна працювати із кодовою інформацією.

При виборі системи штрихових кодів (EAN-кодів) одним з критеріїв є розмір об’єкту, який маркується. EAN-коди звичайно використовуються для маркування малогабаритних об’єктів. EAN-код має малі розміри і тому може загубитися на великій тарі. Крім цього він потребує високої точності друкування, чого неможливо досягти використовуючи картон, дерево та інші подібні матеріали. У цьому випадку застосовується ITF-код,

який може бути значно більшого розміру і для нього допускаються значні відхилення ширини ліній і прогалів, що робить можливим пряме друкування навіть на низькоякісному матеріалі. Гнучкість цього коду у відношенні довжини робить його більш придатним, ніж EAN з його жорстко фіксованими розмірами. CODE 39 - розповсюджений в основному у некомерційній сфері. Його використовують у випадку, коли потрібна різна довжина ліній коду, а також при використанні літерних символів.

Даний прийом поряд із значним полегшенням інвентаризації дозволить здійснювати також додатковий контроль за збереженням вищезазначених активів, оскільки система обліку з використанням штрихових кодів може виконувати ще й функції електронної системи захисту від крадіжок. Етикетка із зображенням штрихкоду може мати у своїй структурі тонкий прошарок, що складається із спеціальної речовини. При самовільній спробі пронести ТМЦ через встановлені на виході магнітоакустичні пристрої лунає сигнал тривоги.

Таким чином можна майже повністю комп'ютеризувати процес інвентаризації ТМЦ, на яких проставлені штрихкоди. Таке проведення інвентаризації вирішує одразу декілька проблемних питань, а саме: дотримання об'єктивності, точність результатів, термін проведення, зменшення обсягу трудових затрат. Однак ми вважаємо, що зняття фактичних залишків повинно проводитися комісією, щоб уникнути повторного сканування однієї одиниці товару з метою приховування недостачі або небажання сканувати ТМЦ, щоб не показати лишки. Недоліком проведення інвентаризації шляхом сканування штрихкодів є те, що сканер не може визначити повторно проскановану одну і ту ж одиницю запасів.

На нашу думку, з метою полегшення проведення інвентаризації також доцільним є запровадження штрихового кодування основних засобів другої, третьої та четвертої груп, а також усіх виробничих запасів.

Отже, автоматизована система, що використовується для проведення інвентаризації, ефективна тільки тоді, коли вона побудована в єдиному інформаційному просторі з бухгалтерською системою і системою складського обліку, або, принаймні, інтегрується з ними за даними. Крім того, у такій системі повинні підтримуватись розвинені розрахункові механізми, генератор звітних форм, єдині довідники і словники.

Ронська О. Г., стажист-дослідник,

Островська З. З. інженер.

Тернопільський національний економічний університет

КОНТРОЛІНГ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ЯКІСНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ.

У сучасній вітчизняній економічній літературі, контролінг вже тривалий час утримує статус модної концепції, яка є доцільною для впрова-